

1. Stručný komentář ke kánonu 1095, 3° CIC1983

Neschopnost k uzavření manželství «incapacitas assumendi»

Can. 1095. - Sunt incapaces matrimonii contrahendi:**3° qui ob causa naturae psychicae obligationes matrimonii
essentiales assumere non valent.;¹**

Neschopnost, o níž pojednává třetí odstavec kánonu 1095 se odvozuje od radikální neschopnosti převzít jednu nebo více podstatných manželských povinností. Tyto podstatné manželské povinnosti, o kterých zákon rozvažuje, jsou k přijetí² manželství ve své podstatě (1055, § 1; 1057, § 2),³ ve vlastnostech (1056)⁴ a ve svém konstitutivním účelu (1055, § 1). Důvod této neschopnosti je podle řečené normy v psychickém původu. Podívejme se nyní na jednotlivé prvky normy, která se ve své formálnosti může jevit jako víceméně jasný text zákona.

- 1) pojetí a druh neschopnosti, jež norma zamýšlí;
- 2) objekt této neschopnosti neboli podstatné manželské povinnosti;
- 3) důvod této neschopnosti neboli «příčina psychické povahy», o kterém mluví kánon;

¹ Kán. 1095: Neschopni k uzavření manželství jsou ti, kteří:

3°. z příčin psychické povahy nejsou schopni převzít podstatné manželské povinnosti.

Prameny jurisprudence ke kán. 1095, 3°: SRR *Decisio coram* SABATTANI, 21 iun. 1957; SRR *Decisio coram* PINNA, 4 apr. 1963; SRR *Decisio coram* ANNÉ, 17 ian. 1967; SRR *Decisio coram* LEFEBVRE 2 dec. 1967 (SRRD 59 [1967] 803); SRR *Decisio coram* DE JORIO, 20 dec. 1967 (SRRD 59 [1967] 869-879); SRR *Decisio coram* ANNÉ, 2 feb. 1969; SRR *Decisio coram* SERRANO 3 apr. 1973; SRR *Decisio coram* RAAD, 14 apr. 1975; SRR *Decisio coram* PINTO, 14 apr. 1975 SA *Decisio coram* STAFFA, 29 nov. 1975, SRR *Decisio coram* ANNÉ, 4 dec. 1975; SRR *Decisio coram* LEFEBVRE, 31 ian. 1976; SRR *Decisio coram* SERRANO, 9 iul. 1976; SRR *Decisio coram* PINTO, 15 iul. 1977; SRR *Decisio coram* MASALA, 10 maii 1978; SRR *Decisio coram* HUOT. 7 iun. 1979; SRR *Decisio coram* FERRARO, 6 feb. 1979.

² Latinské sloveso *assumere* [adsūmo] můžeme přeložit jako vzít na sebe, převzít, přejmout, přijmout, přisvojit si, osobovat si.

³ Kán. 1055: § 1: Manželskou smlouvu, kterou muž a žena vytvářejí mezi sebou celoživotní společenství, zaměřenou ze své přirozenosti k dobru manželů, plolení dětí a jejich výchově, povýšil Kristus Pán mezi pokřtěnými na svátost.

Kán. 1057, § 2: Manželský souhlas je úkon vůle, kterým se muž a žena neodvolatelnou smlouvou sobě navzájem dávají a přijímají za účelem vytvoření manželství.

⁴ Kán. 1056: Podstatnými vlastnostmi manželství jsou jednota a nerozlučnost, které v křesťanském manželství nabývají zvláštní stálosti z důvodu svátosti.

Ad 1) Na prvním místě musíme objasnit o jakou neschopnost se jedná ve třetím odstavci kánonu 1095. Jak jsem vyložil v minulém čísle, první dva odstavce tohoto kánonu se vztahují na vnitřní nedostatečnost, jakožto akt psychologický manželského souhlasu. Jinak řečeno: ona nedostatečnost byla nedostatečností jakožto lidský úkon v subjektivním rozměru a následkem tedy pak nedostatečné užívání rozumu nebo kritické schopnosti, eventuálně ještě nedostatečnost vnitřní svobody. Nyní však, naproti tomu, souhlas - i když dostatečný, jakožto akt psychologický ve svém subjektivním rozměru - je neúčinný z hlediska právního profilu pro absenci svého objektu, neboli protože není možné pro osobu uzavírající manželství naplnění oněch závazků, kteréžto hodlá převzít. Nejenom z hlediska kanonického, ale i z práva přirozeného je jasné, že kdo je neschopen uskutečnit jistý determinovaný závazek, je ho neschopen také uzavřít zavazující právní formou, neboť platí: *impossibile nulla obligatio est* nebo *ad impossibilia nemo tenetur*. Objekt manželské smlouvy, je obsah závazku, totiž dar sebe sama v úmyslu uzavřít manželství.⁵ Toto darování je v právní řeči vyjádřeno v převzetí manželských práv a povinností ve spojitosti s manželským partnerem. Tedy ten, ***kdo není schopen garantovat patřičné zachování manželských práv a povinností, je brán jako neschopný k platnému uzavření manželského právního vztahu.*** Jelikož faktické manželství nemůže být jen v rozměru smlouvy «*matrimonium in facto esse!*», proto kánon rozvažuje o osobě uzavírající manželství ve své schopnosti k manželství a k jednotlivým jeho závazkům. I přesto, že kánon hovoří především o neschopnosti «*převzetí*» než neschopnosti «*naplnění*» manželských povinností, jde o neschopnost efektivně dát objektu to, co by mělo reprezentovat esenciální obsah závazku v manželské smlouvě. Tato neschopnost se vztahuje na moment uzavření manželství, ale pro neplatnost manželství je nutné, aby taková neschopnost byla stálá «*perpetuum*». Je-li taková nezpůsobilost k manželství překonána během manželského života, protože třeba psychický důvod pominul, tak se nejedná o opravdovou neschopnost, ale o překonatelnou těžkost.⁶

⁵ Srov. kán. 1057, § 2.

⁶ Srov. JAN PAVEL II, *Allocutio ad Rotae Romanae auditores coram admissos*, 5. února 1987; *AAS* 79 (1987) 1457.

Proto existuje ona časová a strukturální korelace mezi *incapacitas contrahendi* a *impossibilitas assumendi* na jedné straně, a na druhé mezi *impossibilitas assumendi* a *neschopností uskutečnění*. Zaměňovat tyto dvě poslední neschopnosti je velkým rizikem a častou léčkou mnoha kanonistů, proto si je objasněme. Ta první se vztahuje k okamžiku dání manželského souhlasu, zatímco ta druhá má místo až poté, co manželství bylo uzavřeno. Jestliže uskutečnění se vztahuje k materiální exekuci slibu, tak by se mohlo myslet, že subjekt může přijmout závazky manželství a potom v materiální exekuci může nenaplnit to, co převzal. Opravdu kánon hovoří zcela jasně jen o nemožnosti přijetí, a jelikož se jedná o vadu souhlasu, tak tato nemožnost se vztahuje k okamžiku dání souhlasu. Nicméně, i v tomto okamžiku subjekt musí být schopen uskutečnit to, co materiálně přijde po uzavření sňatku. V opačné případě, by se jednalo o přijetí závazků, které by byly bez obsahu.⁷ Následně, musíme říci, že mezi přijetím a uskutečněním je korelace, v tom smyslu, že to co se nemůže přijmout se pak nemůže ani naplnit, a obráceně. Avšak, jelikož se jedná o vadu souhlasu, musí být přítomná v momentu skládání slibu manželství a proto je přesnější – tak jak to kánon vyjadřuje – hovořit o nemožnosti přijetí závazků manželství. Někteří autoři popisují tuto neschopnost také jako «*impotentia moralis*», aby jasně vyjádřili, že neschopnost v zachování a uskutečnění závazků není jen fyzická, ale rovněž morální, stále však uvažovaná v koncepci velkého nedostatku o němž odst. 2. K výše řečenému snad jen otázku: kdy některá konkrétní osoba může být považována za neschopnou naplnit a tedy i převzít něco z podstatných povinností manželství? Řekneme k tomu více dále (zvláště při bodu 3), ale už nyní můžeme uzavřít, že o skutečné neschopnosti se může mluvit pouze, když chování subjektu [v případě nenaplnění nebo skutečné (pozitivní) porušení některého z esenciálních závazků manželství] **uniká podstatným způsobem od svých přirozených schopností inteligence nebo vůle**. A opačně: subjekt, i kdyby měl těžkost pocházející z psychiky, nemusel by být již považován za neschopného.

---

⁷ Viz. V. GUITARTE IZQUIERDO, « Cuestiones acerca de la incapacidad para asumir las obligaciones conyugales como causa de nulidad matrimonial », v *Revista jurídica de Catalunya*, 2 (1983) 204.

Přehled forem neschopností, kterými se zabývá kán. 1095

1095, 1°	1095, 2°	1095, 3°
chápat	rozhodovat	vykonávat
schopnost: souhlas-subjekt		schopnost: souhlas-objekt
<i>libertas electionis</i>		<i>libertas exsecutionis</i>
schopnost dát souhlas jako vnitřně dostačující k aktu vůle		schopnost dát účinný souhlas, jakožto zaměření k možnému objektu

Ad 2) *obligationes matrimonii essentialis* - neboli objekt neschopnosti (práva a povinnosti), které z hlediska formálního je chování (aktivní i pasivní), jenž z pozice *essere* je vyžadováno jakožto právní závazek a jenž je relativní ke konstitutivnímu institutu manželství na němž závisí jeho samotná existence a nejenom jeho dobrý průběh v dějinné rovině faktu. Tedy manželské závazky nejsou v relaci jenom k *bene essere*, ale, a to především, k samému *essere*! Tento fakt je dobré připomenout, dříve než se budeme snažit odpovědět na otázku, které jsou to tedy ony podstatné závazky, přičemž je třeba také předeslat, že zákonodárce nenormalizoval v žádné své kodexové definici «práva a povinnosti» právně podstatné k manželskému stavu. Proto dát nějaký seznam podstatných závazků manželství není dost dobře možné. Nicméně to neznamená, že platná normativa jak z jurisprudence tak z obecné nauky není schopna vyvodit platné a podstatné indicie. Jsou to v první řadě takové závazky, **které jsou relativní k nevyhnutelným prvkům konstituce institutu manželství** a vycházejí z podstatné vlastnosti jednoty a nerozlučitelnosti sňatku; a dále chování, které je nutné k uskutečnitelnému vztahu vzhledem k cíli instituce manželství: plození a výchova potomstva (*bonum prolis*) a tedy zaměření manželství k *bonum coniugum*. Tedy máme zde podstatné vlastnosti manželství, které determinují strukturu manželství a podstatné prvky manželství, které se vztahují k cílům a významu manželství. Vyjdeme-li z normy

kánonu 1055, § 1 CIC 83 a z kánonu 1086, § 2 kodexu předcházejícího můžeme mezi podstatné prvky manželství zařadit «klasické» dobra určené jak z tradice tak z teologie a práva tedy *bonum prolis*, *bonum fidei*, *bonum sacramenti* a *bonum coniugum*. Mezi podstatné vlastnosti manželství počítáme jednotu a nerozlučitelnost (vycházejí z kánonu 1056).⁸ Jednotě je protikladná jakákoliv forma polygamie, ať forma *poliandria* (vice mužů s jednou ženou) nebo *poliginia* (více žen s jedním mužem, praktikována např. mohamedány, mormony), neboť jednotu uvažuje svazek mezi jedním mužem a jednou ženou (monogamie). Nerozlučitelnost je podstatná vlastnost, která činí z manželství absolutní pouto po celý život až do smrti jednoho z manželů. Nicméně se rozlišuje nerozlučitelnost *intrinseca*, kdy žádnou mocí nemůže být rozvázán platně daný manželský souhlas a *extrinseca*, kdy v určitých případech manželství může být rozvázáno.⁹ Mezi podstatné prvky manželství patří dobra, která činí manželství hodnotným. Podle svatého Augustina jsou tři: «*Tria sunt bona, bona scilicet fidei, sacramenti et prolis*»¹⁰ tedy *bonum prolis*, které spočívá v plození a výchově dětí – je to také jeden z cílů manželství; *bonum fidei* spočívá ve vzájemné věrnosti manželů, je následekem jednoty; *bonum sacramenti* v nerozlučitelnosti manželského svazku, které v síle svátosti získává v křesťanském manželství zvláštní pevnost. Všechna tato dobra jsou vnitřně provázána mezi sebou a jsou korelativní k *bonum coniugum*, o kterém otcové II Vatikánského koncilu rozvažují na základě personální dimense, jakožto *bonum* osoby. Avšak špatné pochopení tohoto konceptu dobra, může vést k determinování dobra osob, manželů, ve smyslu prosté realizace osobních tužeb, a to nezávisle na možnosti objektivního ohodnocení některé z nich v relaci parametru eticko-právního charakteru chování.¹¹ Řekněme, že jistá nespokojenost z neuskutečněného přání v oblasti tělesné nebo duševní by tak byla důvodem nulity souhlasu. Není tomu snad právě naopak,

⁸ Kán. 1056: Podstatnými vlastnostmi manželství jsou jednotu a nerozlučnost, které v křesťanském manželství nabývají zvláštní stálosti z důvodu svátosti.

⁹ Jsou to tyto případy: nedokonané manželství kán. 1142 dispensí od Sv. Otce; skrze pavlovské privilegium kán. 1142-1147; z moci Římského biskupa kán. 1148-1149 a instrukce *Potestas sacra* z roku 2001 (petrovo privilegium).

¹⁰ S. AUGUSTIN, *De bono coniugali*, kap. 24, č. 32: PL 40, 349.

¹¹ Srov. *Matrimonio e disciplina ecclesiastica*, a cura del grupo italiano docenti di diritto canonico, Milano 1996, str. 73.

že opravdové křesťanské dobro má v sobě i moment překročení sebe sama, jistou zralost v zřeknutí se pro Boha a bližní, jimž zvláštním způsobem je vlastní manžel? Snad z důvodu mylných antropologických teorií o člověku a v téměř homogenní kultuře hédonismu vzniká tato vize neuskutečněné osoby. Souhrnně můžeme konstatovat, že každá právní determinace konceptu *bonum coniugum* a každá jeho právní aplikace v kanonickém procesu zjišťování eventuelní neschopnosti osob uzavřít manželství, nemůže být – ne v teorii, ne v praxi – bez křesťanského konceptu «osoby», který je též předpokládán samým pozitivním právem. Myslím, že se jeví zcela jasné, že dobro o kterém hovoříme nemůže být exklusivně uvažováno jen v rovině subjektivní, jakožto čisté osobní zadostiučinění odvozující se od manželské zkušenosti. Vždyť tak by mohlo dojít k paradoxu, že manželství dvou perverzních osob, které by sice porušovaly jednotu manželství, přičemž by jim to tzv. «vyhovovalo» a cítily by se «zadostiučiněné» bylo manželstvím platným. Proto je jasné, že dobro musíme uvažovat způsobem zcela evidentně shodným s křesťanskými (katolickými) principy člověka a manželství.¹² Jurisprudence nedává přímý vztah ke skutečnosti zda takové dobro se v manželství uskutečnilo, ale spíše k možnosti v rovině principu, že determinovaný subjekt vlastní v řádu finality svého manželství takové «dobro». Jako příklad analogicky můžeme uvést: ne samotný fakt, že z manželského svazku nevzešly děti, ale skutečnost, že subjekt manželství nebyl schopen nebo vědomě nechtěl početí potomstva a tedy nekonal přirozený sexuální akt, ze kterého běžně vzejdou děti je determinující pro platnost manželství. Ne tedy dobro, které nebylo, ale dobro které nemohlo nebo nechtělo být, a to i v rovině interpersonální.

Ač ani jurisprudence ani nauka ještě nedala jasnou definici *bene coniugum*, avšak z toho co bylo objasněno, lze vyvodit, že absence takového dobra se děje tehdy, když schází alespoň minimální pozitivní úkon vůle k disponibilitě, k vzájemné pomoci a k respektu mezi manžely, a nebo opačně: pozitivní akt vůle a programové ustanovení k životu sexuálně těžce nebezpečnému nebo imorálnímu. Tato, rádobý definice, nemůže být ovšem odtrhnuta od interpersonální finality

---

¹² Pokud by osoba, která uzavřela manželství, byla determinována zmíněnou mýlkou při uzavírání manželství může se hovořit ve světle kánonu 1099 o neplatnosti manželství z důvodu omylu.

manželství popsané v předešlém kodexu can. 1013, § 1. Je třeba zdůraznit, že zákonodárce v kodexu 1983 popsal cíle manželství slovníkem širším, v interpersonální rovině jako *bonum coniugum*, ale to nikterak neznamena, že cíle popsané v předešlém kodexu byly anulovány. Sekundární cíl manželství, dnes řečené *bonum coniugum*, byl popsán jako *mutuum adiutorium et remedium concupiscentiae*. Vzájemná pomoc (m. adiutorium) znamená i pro CIC 17 schopnost osoby poskytnout manželovi / manželce alespoň minimální pomoc – ať v řádu morálním tak v materiálním – v okolnostech života, zvláště pak v aspektech intimně osobních (např. morální solidarita v nemoci) a nebo pomoc těsně související se společnými povinnostmi manželství (např. společný zájem při rozumném rozdělení úkolů třeba k výchově atd.). Výrazem «odpomoc žádostivosti» se nechce vyjádřit jenom užívání genitálních orgánů způsobem respektující cíl plodnosti z manželského spojení, ale také možnost nalézt v partnerovi disponibilitu, alespoň minimální psycho-afektivní a psycho-sexuální k integraci osoby, jistěže nemožné tam, kde je sexualita žitá pouze v násilí nebo jinak těžce imorálně.

Ad 3) výše popsané vady vztahující se k povinnostem manželství musí mít podle kánonu psychickou příčinu. Nejedná se tedy o důsledek simulace nebo omylu, ale o neschopnost z důvodu «naturae psychicae». Co však zákonodárce myslí pod výrazem *natura psychica* neobjasňuje sám kánon, i když konstatuje, že ten kdo nemůže propůjčit objekt závazku nemůže ani přijmout úkol ho propůjčovat,¹³ z tohoto důvodu musíme hledat odpověď na slovní spojení «příčina psychické povahy» v doktríně a v jurisprudenci. I když nyní pomineme detailní rozpravu o vývoji sepsání tohoto kánonu do současné podoby tak jak ji nalézáme v CIC 83 (vědomi si toho, že kánon vychází z přirozeného práva) musíme říct, že slovní spojení «příčina psychické povahy» je výsledkem právního vývoje kodifikace této problematiky. Dříve se hovořilo jednoduše o «morální impotenci» jako analogie

---

¹³ Znamená to tedy: ten kdo není schopen dát věc, není schopen konat dávání: tedy manželský kontrakt je neúčinný; to znamená, že uvažovat pouze za důvod neplatnosti jistý stav neschopnosti dát objekt z příčiny psychické povahy by bylo více než trochu zužující pojetí takové neschopnosti, neboť je zde ještě úkon dávání a přijímání, který je sice podmíněn schopností dat objekt m., ale samotná neschopnost dávání může mít i jiné příčiny právě oné «psychické povahy».

ke kopulativní impotenci (kán. 1084, § 1)¹⁴. Proto mnozí kanonisté analogicky k nauce o kopulativní impotenci hovoří, že i morální impotence by měla mít tyto prvky: předchodnost, trvalost a relativnost.

Přechodnost znamená, že už tato neschopnost musí být alespoň v podobě latentních symptomů při uzavírání manželství tzv. *in actu primo proximo* ke konkrétním závazkům manželství.

Trvalost, která nesmí být zaměňována s klinickou neuzdravitelností nějaké anomální situace třebaže v rovině křesťanské morálky,¹⁵ je vhodné rozdělit v jejích esenciálních závazcích na ty, které zavazují *semper et pro semper* tj. v každém okamžiku a *semper sed non pro semper* tj. ty které mohou být ve svém vykonávání na nějaký čas nezastávány. Konkrétně: povinnost *semper et pro semper* znamená «ne konat nebo zdržet se», tak hovoříme o tzv. negativních závazcích, např. povinnost věrnosti, která je pro vždy a musí být dodržována každým z manželů; a tak zvaných «pozitivních závazků» *semper sed non pro semper*, které spočívají ve vykonávání něčeho např. povinnost oboustranné pomoci, která může být z důvodu nemoci na čas nezastávána. Při posuzování neschopnosti je jasný důvod neplatnosti ohledně negativních závazků, avšak pozitivní závazky je třeba hodnotit v perspektivě celkové situace manželů.

Relativnost: ohledně tohoto prvku není ještě zcela jasno, důvod spočívá v tom, že kánon se vztahuje především k povinnostem manželství a ne k osobám. Nicméně je také pravda, že tyto povinnosti se vztahují na konkrétní osoby, nejsou tedy abstraktní. Rotální jurisprudence ve své většině zastává pozici irelevantnosti, což, jak se zdá, poskytuje větší záruku k dobrému verifikování konstitutivních prvků neschopnosti podle kán. 1095, 3°, pročez to ale neznamená, že není při konečném hodnocení neplatnosti manželství brána v potaz «osoba» jako kontrahent manželské smlouvy, ale její chování ve vztahu k druhému manželovi (v rovině podstatných manželských závazků) není chápáno jako kauza tj. souhrn důvodů, z kterých by vyplývala neschopnost dvou osob jinak samostatně schopných. Je otázka vývoje

---

¹⁴ Kán. 1084: § 1: Předchozí a trvalá neschopnost spojit se manželským úkonem (impotentia coeundi), ať ze strany muže nebo ženy, vylučuje už z přirozeného práva manželství, ať se jedná o neschopnost absolutní nebo relativní.

¹⁵ Jako při kopulativní impotenci je právně trvalá impotence, i kdyby se dala překonat nemorálními prostředky, stejně tak je i u impotence kterou popisujeme.

jurisprudence a kanonické doktríny upřesnit a objasnit tento právní element vztahující se k neschopnosti uzavření manželství. Jistě však můžeme zakončit stanovením «příčin psychické povahy», které jsou obecně uznávané.

První skupinu tvoří předpoklady alespoň minimální psychosexuální integrace prostřednictvím sexuálních úkonů pohlavních orgánů vzhledem k osobě a k morálnosti. Tedy např. vady: sexuální hyperstesie (ninfomanie), sadismus, sado-masochismu, homosexualita, transexualismus a další sexuální disfunkce.

Do druhé skupiny náleží předpoklady alespoň minimální psychoafektivní integrace, (oboustranná pomoc jak morální tak materiální). Tedy např. vady: narcismus, lhostejnou k druhému, osobnosti antisociální, osobnosti zvláště náchylné k násilí (neschopen tedy řádné výchovy), osoby se slabostí na požívání toxických preparátů (alkohol, drogy) nebo osoby s nebezpečnými návyky pro rodinný život – hazardní hry, kontakt se špatnou společností atd.

V souhrnu:

anomálie ohledně psychické povahy:

1. homosexualita, transexualismus či jiné sexuální nebo psychicko-sexuální anomálie;
2. narcismus (chorobná ješitnost), alkoholismus, toxická závislost, sadismus, masochismus,
3. nedbalost nebo lhostejnost, alibismus a nestoudnost ve vztahu, introvertní chování ústící až k nekomunikativnosti, tedy neschopnost interpersonální komunikace a další...

proti převzetí podstatných manželských povinností se tedy osoba vyznačuje:

4. nedůtklivým charakterem, asociálním chováním, trýzněním a špatným zacházením;
5. nekomunikativností (neshodou) jak myšlenkovou, duchovní tak citovou;
6. přetrvávající, neodstranitelnou nebo těžko překonatelnou nekompatibilitou charakteru ve vztahu k druhému manželovi, kterou se nesnaží nebo nemůže odstranit.

Jistě že tento článek nevyčerpává celou komplexitu problematiky psychické neschopnosti k manželství, ale alespoň v souhrnných datech se snaží podat základní orientační body pro soudce při posuzování takové neschopnosti. Závěrem by bylo vhodné připomenout ony

směrníky na cestě procesního zjišťování ohledně platnosti manželského souhlasu v souvislosti s kán. 1095, 3°. Soudce by měl s maximálně možnou jasností objasnit jaké podstatné závazky manželství objekt nebyl schopen. Bylo by paradoxní prohlásit někoho za neschopného a nestanovit o jakou neschopnost se jedná a v jakém závazku chyběl. Takové prohlášení by bylo nejen proti logice kanonické normy, ale bylo by i újmou na právu obhajoby sporné strany. V případě nedostatku těžkých nebo specifických anomálií, které jsme výše popsali, by se soudce nebo obhájce měl zdržet návrhu hypotéze k takovéto nulitě manželství, avšak může záležitost postoupit odbornému znalci, který by snad z profesionální pozice mohl přinést objasnění. Nikdy se soudce nesmí unáhlit k úsudku o takové neschopnosti na základě všeobecných závěrů ve stylu: «nemiloval mě doopravdy, neměl na mě čas, staral se o jiné věci, nebyl mezi námi upřímný dialog», atd. Soudce by měl novými a přesnými otázkami «vyzvědět» o jaký předmět neschopnosti se jedná. Pro posouzení tohoto odstavce kánonu 1095 bude také platné všechno to, co jsme popsali ohledně problematiky předchozího odstavce (viz. *Adnotatio Iurisprudentiae* č. II).

Karel Orlita

2. Praktický postup při jmenování znalce

1. soudce (předseda nebo zpravodaj) určí dekretem soudního znalce; v dekretu stanoví: kauzu, termín pro vypracování posudku, důvod neplatnosti;
2. otázky na které má znalec odpovědět napíše obhájce strany a pokud není tak příslušný soudce (zpravodaj);
3. otázky shlédne a případně upraví obhájce svazku, podepsané je doručí moderátorovi soudní kanceláře;
4. notář připraví kauzu: tj. okopíruje a sváže ve svazek všechny výpovědi a jiná vyjádření stran, dokumenty a potvrzení o zdravotním stavu, dekret o stanovení předmětu sporu a pošle oznámení stranám a znalci o jeho jmenování;
5. moderátor soudní kanceláře předá připravený spis znalci;
6. *po vypracování posudku*: odborný znalec přinese p. do kanceláře, přičemž složí přísahu ohledně pravdivého vypracování;